

EXPUNERE DE MOTIVE

la Propunerea legislativă privind cadrul național pentru protejarea și conservarea bisericilor de lemn

Patrimoniul cultural național reprezintă expresia materială a continuității istorice, spirituale și identitare a societății românești, iar obligația de protejare a acestuia nu poate fi redusă la conservarea unor bunuri în sens strict patrimonial, ci trebuie înțeleasă ca o responsabilitate publică față de valorile culturale care definesc comunitățile și care, prin caracterul lor neregenerabil, trebuie transmise generațiilor viitoare. În cadrul acestui patrimoniu, **bisericile de lemn** ocupă un loc distinct prin valoarea lor istorică, religioasă, arhitecturală, artistică, memorială și comunitară, dar și prin vulnerabilitatea deosebită care rezultă din materialul predominant din care sunt edificate.

România deține un patrimoniu de biserici de lemn format de-a lungul mai multor secole, răspândit în numeroase regiuni istorice ale țării și asociat unor tehnici constructive, tradiții religioase și expresii artistice care constituie elemente esențiale ale patrimoniului cultural național. O parte dintre aceste edificii sunt clasate ca monumente istorice de grupa A sau B, unele beneficiază de forme suplimentare de recunoaștere și protecție, inclusiv prin înscrierea în *Lista patrimoniului mondial UNESCO*, iar altele, chiar dacă nu sunt clasate în prezent, prezintă o valoare istorică, arhitecturală, religioasă sau comunitară care justifică instituirea unor măsuri adecvate de prevenire a riscurilor.

Specificul acestor edificii determină însă o vulnerabilitate care nu poate fi ignorată. Lemnul constituie simultan elementul care le conferă autenticitatea și unul dintre principalii factori care sporesc rapiditatea și gravitatea unui incendiu. În cazul unui edificiu istoric construit preponderent din lemn, intervalul dintre declanșarea unui incendiu și producerea unor distrugerii ireversibile poate fi foarte scurt. Pierderea nu privește numai construcția în sens material, ci poate cuprinde simultan structura originală, tehnicile tradiționale de edificare, pictura, sculptura, mobilierul liturgic, icoanele, obiectele de cult, inscripțiile, elementele decorative și informația istorică incorporată în materialul autentic.

În acest domeniu există, prin urmare, o diferență fundamentală între repararea prejudiciului și prevenirea lui. Un monument istoric distrus poate fi, în anumite condiții și în baza unei fundamentări științifice riguroase, restaurat sau reconstituit, însă materialul istoric original pierdut prin incendiu nu poate fi recreat. Din această perspectivă, protejarea patrimoniului construit din lemn trebuie să se întemeieze cu prioritate pe prevenirea producerii evenimentului distructiv, pe detectarea sa cât mai rapidă și pe pregătirea intervenției înainte ca situația de urgență să se producă.

Necesitatea unei asemenea abordări a fost evidențiată în mod dramatic și de incendiul produs în anul 2026 la biserica de lemn din localitatea Posta, județul Maramureș. Evenimentul respectiv nu constituie obiectul individual al prezentei propuneri legislative și nici nu este utilizat pentru fundamentarea unei reglementări cu caracter particular. El reprezintă însă un argument factual relevant privind vulnerabilitatea structurală a unei întregi categorii de patrimoniu. Ceea ce s-a întâmplat la Posta trebuie privit, din perspectiva politicii legislative, nu exclusiv ca un eveniment singular, ci ca semnalul unei vulnerabilități care se poate manifesta în orice regiune a țării în care există edificii istorice din lemn.

Riscurile sunt multiple și nu se limitează la o singură cauză. Descărcările electrice atmosferice, instalațiile electrice îmbătrânite sau necorespunzătoare, sistemele de încălzire, coșurile de fum, utilizarea focului deschis, deteriorarea elementelor structurale, fenomenele meteorologice extreme, accesul dificil al autospecialelor, distanța față de unitățile profesionale pentru situații de urgență, lipsa sau insuficiența surselor de apă și întârzierea detectării și alarmării pot acționa separat sau cumulativ. Acestor factori li se adaugă vulnerabilitatea specifică a componentelor artistice și a bunurilor culturale păstrate în interiorul bisericilor, ceea ce poate determina ca un singur eveniment să producă pierderi simultane asupra patrimoniului imobil și mobil.

Legislația română în vigoare cuprinde deja norme importante în materia protejării monumentelor istorice, a libertății religioase și regimului general al cultelor, a apărării împotriva incendiilor, a protecției civile, a calității în construcții, a autorizării executării lucrărilor de construcții, a protejării patrimoniului cultural național mobil și a finanțelor publice. Prezenta inițiativă nu pornește, așadar, de la premisa unei absențe normative absolute și nu urmărește să substituie regimurile juridice existente. *Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice* instituie deja obligații importante în sarcina proprietarilor și titularilor altor drepturi reale asupra monumentelor istorice, inclusiv obligația de a asigura integritatea și protecția monumentului, de a lua măsuri pentru prevenirea și stingerea incendiilor, de a efectua lucrările necesare de conservare și întreținere și de a permite accesul specialiștilor competenți. Același act normativ atribuie autorităților administrației publice locale obligații de cooperare, finanțare și prevenire a degradării monumentelor. Noua reglementare nu trebuie și nu urmărește să reproducă aceste norme.

Problema care justifică intervenția legislativă este lipsa unui mecanism special, integrat și operațional care să coreleze regimul protejării patrimoniului cu evaluarea concretă a riscului de incendiu și dezastru, capacitatea de intervenție, documentarea digitală, prioritizarea finanțării și procedurile post-dezastru aplicabile acestei categorii de edificii.

În prezent, informațiile și responsabilitățile relevante sunt distribuite între mai multe autorități și regimuri juridice. Ministerul Culturii și instituțiile sale de specialitate gestionează componenta de patrimoniu. Ministerul Afacerilor Interne, prin structurile pentru situații de urgență, exercită atribuțiile prevăzute de legislația privind apărarea împotriva incendiilor și protecția civilă. Autoritățile administrației publice locale exercită competențe în materia infrastructurii, protecției civile, serviciilor voluntare pentru situații de urgență și protejării patrimoniului local. Cultele și unitățile de cult dețin, administrează sau folosesc o parte importantă a acestor edificii. Institutul Național al Patrimoniului exercită atribuțiile prevăzute de legislația specială privind evidența, cercetarea și protejarea patrimoniului. Ceea ce lipsește nu este, prin urmare, o nouă instituție, ci mecanismul juridic prin care informațiile și competențele existente să fie integrate în jurul fiecărui obiectiv protejat.

Pentru protejarea efectivă a unei biserici de lemn trebuie cunoscute anterior producerii unei situații de urgență starea instalației electrice, existența și funcționalitatea sistemului de protecție împotriva descărcărilor electrice atmosferice, existența sistemului de detectare și alarmare, posibilitatea transmiterii la distanță a alarmei, accesibilitatea pentru autospecialele de intervenție, sursele de apă disponibile, timpul estimativ de răspuns, bunurile culturale care pot necesita măsuri prioritare de salvare, persoanele responsabile și existența unei documentații tehnice și digitale suficiente pentru eventualitatea producerii

unei distrugerii. Prezenta propunere legislativă urmărește tocmai crearea acestei capacități integrate de prevenție.

Opțiunea pentru adoptarea unei reglementări speciale este fundamentată pe *art. 15 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit căruia o reglementare din aceeași materie și de același nivel poate fi cuprinsă într-un alt act normativ atunci când are caracter special față de reglementarea generală, caracterul special fiind determinat de obiectul circumstanțiat al reglementării și de specificul soluțiilor legislative instituite.*

Obiectul prezentei inițiative este precis delimitat: **instituirea unui sistem național integrat de prevenire, evaluare a riscului, protecție, intervenție și documentare pentru bisericile de lemn.** Această circumstanțiere justifică reglementarea specială fără a transforma noua lege într-un act normativ paralel cu *Legea nr. 422/2001, Legea nr. 307/2006 sau Legea nr. 481/2004.* Această delimitare este cu atât mai importantă cu cât *art. 16 din Legea nr. 24/2000* interzice instituirea acelorași reglementări în mai multe acte normative. Din acest motiv, soluția legislativă trebuie să utilizeze norme de trimitere ori de câte ori materia este deja reglementată și să instituie norme noi numai acolo unde specificitatea protecției bisericilor de lemn justifică o soluție distinctă.

Exigența nu este una exclusiv formală. Curtea Constituțională a dezvoltat o jurisprudență constantă potrivit căreia paralelismul legislativ poate dobândi relevanță constituțională prin raportare la *art. 1 alin. (5) din Constituție.* Prin *Decizia nr. 483 din 27 septembrie 2023*, Curtea a sintetizat jurisprudența sa anterioară și a reținut că dublarea sau suprapunerea unor soluții ori ipoteze normative cuprinse în două sau mai multe acte normative poate constitui paralelism legislativ contrar *art. 1 alin. (5) din Constituție*, făcând trimitere, între altele, la *Decizia nr. 1/2014, Decizia nr. 61/2017, Decizia nr. 612/2017, Decizia nr. 45/2018, Decizia nr. 63/2018, Decizia nr. 420/2019 și Decizia nr. 154/2020.*

Din această perspectivă, prezenta inițiativă este construită astfel încât nu sunt reproduse obligațiile generale deja instituite prin legislația monumentelor istorice și cea privind apărarea împotriva incendiilor. Pentru acestea se utilizează norme de trimitere. Sunt reglementate distinct numai elementele care lipsesc actualului cadru normativ și care rezultă din particularitățile bisericilor de lemn: *Registrul național operațional, evaluarea integrată de risc patrimonial, clasificarea în niveluri de risc, planul individual de protecție, documentarea digitală, prioritizarea națională a investițiilor și procedura specifică post-dezastru.* În acest mod, legea specială completează cadrul normativ fără a-l reproduce.

Necesitatea clarității acestei delimitări rezultă și din jurisprudența Curții Constituționale privind calitatea legii. Instanța constituțională a arătat constant că normele de tehnică legislativă, deși nu au prin ele însele valoare constituțională, contribuie la realizarea exigențelor de claritate, precizie, previzibilitate și securitate a raporturilor juridice impuse de *art. 1 alin. (5) din Constituție.* În consecință, delimitarea competențelor, definirea termenilor utilizați și evitarea suprapunerilor normative reprezintă condiții substanțiale ale viabilității juridice a proiectului.

Din punct de vedere constituțional, inițiativa trebuie analizată prin raportare, în primul rând, la *art. 1 alin. (3) și (5), art. 29, art. 44, art. 53, art. 120, art. 135, art. 136, art. 137 și art. 138 din Constituția României.*

Un prim aspect privește raportul dintre interesul public pentru conservarea patrimoniului și dreptul de proprietate privată. *Art. 44 din Constituție* garantează dreptul de proprietate privată, însă stabilește totodată că limitele și conținutul acestuia sunt determinate

prin lege și consacră obligațiile care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului pentru protecția mediului și asigurarea bunei vecinătăți, precum și celelalte sarcini care îi revin potrivit legii. *Art. 136 alin. (5)* consacră, la rândul său, inviolabilitatea proprietății private în condițiile legii organice. Protejarea unui bun de patrimoniu presupune în mod legitim anumite obligații de conservare și utilizare, fără ca acestea să echivaleze cu o lipsire de proprietate. Regimul monumentelor istorice constituie deja expresia legislativă a acestei concilierii dintre proprietatea privată și interesul general de protejare a patrimoniului. Relevantă este, în acest sens, inclusiv jurisprudența constituțională dezvoltată în legătură cu *Legea nr. 422/2001*. În analiza regimului monumentelor istorice a fost reținută compatibilitatea existenței unui regim special de protejare cu dreptul de proprietate, tocmai prin raportare la funcția socială a proprietății și la posibilitatea statului de a reglementa folosința bunurilor în interes general. Această logică este aplicabilă, *mutatis mutandis*, și măsurilor preventive propuse prin prezenta inițiativă.

Noua lege respectă o limită fundamentală: nu transformă protejarea patrimoniului într-o ingerință disproporționată în exercițiul dreptului de proprietate. Din acest motiv, obligațiile sunt graduale și corelate cu nivelul de risc, iar măsurile care implică investiții semnificative sunt însoțite de mecanisme de finanțare publică sau cofinanțare. Legea nu transferă statului posesia ori administrarea bunului și nu conferă autorităților dreptul de a interveni arbitrar asupra acestuia. În cazul monumentelor istorice, orice intervenție continuă să fie realizată exclusiv potrivit *Legii nr. 422/2001* și regimului de avizare instituit de aceasta.

O atenție distinctă este acordată autonomiei cultelor. *Art. 29 alin. (5) din Constituție* consacră expres: „cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia”, iar *Legea nr. 489/2006* dezvoltă acest principiu, recunoscând cultelor dreptul de a se organiza potrivit propriilor statute, regulamente și coduri canonice, precum și dreptul de a deține și administra patrimoniu.

Curtea Constituțională a acordat o semnificație substanțială autonomiei religioase. Prin *Decizia nr. 448 din 7 aprilie 2011*, jurisprudență reafirmată inclusiv prin *Decizia nr. 337 din 9 iulie 2024*, Curtea a arătat că autonomia cultelor derivă din separarea competențelor statului de cele ale comunităților religioase și presupune capacitatea cultelor de a se organiza și conduce potrivit statutelor proprii. Curtea a subliniat, în consonanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, că existența autonomă a comunităților religioase reprezintă o componentă esențială a pluralismului într-o societate democratică.

Din această perspectivă, legea propusă delimitează expres sfera intervenției statului. Sistemul național nu dobândește competențe asupra doctrinei, disciplinei canonice, organizării interne, numirii personalului clerical, administrării vieții religioase sau conținutului actelor de cult. Reglementarea privește exclusiv securitatea fizică a construcției, protejarea vieții și integrității persoanelor, prevenirea situațiilor de urgență și conservarea patrimoniului cultural. Statul nu stabilește modul în care trebuie desfășurat un ritual religios. El poate însă stabili cerințe generale și nediscriminatorii de securitate atunci când exercitarea unei activități într-o construcție accesibilă publicului poate genera riscuri pentru viață, integritate sau patrimoniu.

Legea nr. 489/2006 recunoaște că manifestarea libertății religioase poate fi supusă restrângerilor prevăzute de lege și necesare într-o societate democratică pentru securitatea publică, protecția ordinii, sănătății, moralei publice ori a drepturilor și libertăților fundamentale. Din acest motiv, chiar și în materia utilizării focului deschis, legea nu trebuie

să instituie interdicții liturgice generale. Ea trebuie să stabilească obiectivul de securitate și să permită identificarea unor măsuri tehnice proporționale și compatibile cu practica religioasă. Această formulă realizează echilibrul între *art. 29* și necesitatea protejării vieții și patrimoniului.

Mai mult, caracterul cooperant al raportului dintre stat și culte rezultă chiar din *art. 29 alin. (5)*, care, alături de autonomie, consacră sprijinul statului pentru culte. Protejarea unor lăcașuri de cult care sunt, simultan, monumente ale patrimoniului național reprezintă un domeniu în care autonomia și sprijinul public nu se exclud, ci se completează.

Un alt punct esențial îl constituie compatibilitatea financiară a inițiativei cu *art. 138 alin. (5) din Constituție*, potrivit căruia nicio cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare. Realizarea Registrului, evaluările tehnice, documentarea digitală, sistemele de detectare, sistemele de protecție împotriva trăsnetului, lucrările privind instalațiile electrice, asigurarea surselor de apă, lucrările urgente de punere în siguranță și finanțarea programului național presupun cheltuieli. Curtea a făcut distincție între stabilirea sursei de finanțare și suficiența resurselor financiare existente în acea sursă. Prin *Decizia nr. 616 din 11 octombrie 2016*, cu referire la jurisprudența anterioară reprezentată de *deciziile nr. 47/1993, nr. 64/1993, nr. 36/1996, nr. 173/2002, nr. 515/2004 și nr. 1.093/2008*, Curtea a statuat că stabilirea sursei de finanțare constituie o exigență constituțională, în timp ce suficiența concretă a resurselor este o problemă distinctă.

Aceeași linie jurisprudențială a fost reiterată recent prin *Decizia nr. 593 din 5 noiembrie 2024*. Curtea a precizat că obligația stabilirii sursei de finanțare nu trebuie confundată cu existența efectivă, la momentul adoptării legii, a tuturor resurselor necesare. Exigența constituțională urmărește ca legiuitorul să nu instituie cheltuieli fără să identifice mecanismul bugetar din care acestea urmează să fie suportate.

În consecință, propunerea identifică expres sursele de finanțare: bugetul de stat prin bugetele ordonatorilor competenți, bugetele locale în condițiile legislației finanțelor publice locale, fondurile externe nerambursabile, fondurile europene, programele gestionate potrivit legislației patrimoniului, contribuțiile cultelor, donațiile, sponsorizările și celelalte surse legal constituite.

Un alt element central al reglementării îl constituie Registrul național al bisericilor de lemn. Registrul nu se substituie Listei monumentelor istorice și nu produce efectele juridice ale clasării. Funcția Registrului este diferită. El reprezintă un instrument tehnic și operațional de identificare, evaluare a riscului, monitorizare și prioritizare. Includerea unei biserici neclasate în Registru nu echivalează cu dobândirea calității de monument istoric și nu poate produce, prin ea însăși, regimul de sarcini juridice aferent clasării potrivit *Legii nr. 422/2001*. Pentru obiectivele neclasate, măsurile trebuie să rămână predominant preventive și proporționale, în timp ce intervențiile asupra monumentelor istorice continuă să fie guvernate de regimul special existent. Registrul permite însă ceea ce actualele evidențe patrimoniale nu sunt concepute să realizeze: corelarea valorii culturale cu riscul tehnic și capacitatea de intervenție. Prin acesta vor putea fi cunoscute, într-o structură unitară, starea instalațiilor electrice, protecția împotriva trăsnetului, existența detectării și alarmării, sursele de apă, accesibilitatea autospecialelor, timpul estimativ de intervenție, nivelul de risc și existența documentației digitale.

Evaluarea integrată de risc constituie, la rândul său, una dintre justificările principale ale legii speciale. Riscul nu poate fi evaluat exclusiv prin prisma incendiului. Un obiectiv poate

dispune de instalații electrice corespunzătoare, dar poate avea un sistem de protecție împotriva trăsnetului nefuncțional. Poate dispune de sisteme moderne de detectare, dar să fie inaccesibil autospecialelor. Poate fi accesibil, dar să nu existe o sursă suficientă de apă. Poate avea toate aceste elemente, dar să prezinte degradări structurale grave. Evaluarea trebuie, prin urmare, să fie interdisciplinară. Clasificarea în niveluri de risc permite evitarea unei alte posibile critici, aceea a disproporționalității obligațiilor.

Nu este justificată impunerea acelorași investiții tuturor obiectivelor. Legea stabilește standardul de protecție și criteriile de risc, iar soluțiile tehnice sunt stabilite de specialiști, în funcție de fiecare obiectiv. Același principiu guvernează protecția împotriva descărcărilor electrice atmosferice. Cu toate acestea, legea nu trebuie să prescrie în detaliu o anumită tehnologie. O asemenea soluție ar transforma norma juridică într-o reglementare tehnică susceptibilă de învechire. Obligația legală trebuie să privească existența unei protecții adecvate, verificarea periodică, remedierea deficiențelor și trasabilitatea verificărilor. Soluția tehnică se stabilește potrivit reglementărilor și standardelor aplicabile, de persoane autorizate sau atestate.

Documentarea digitală reprezintă o altă componentă esențială a sistemului. Aceasta nu reprezintă o alternativă la conservarea materială a monumentului. Nicio scanare tridimensională nu poate substitui autenticitatea lemnului istoric, a picturii sau a elementelor originale. În eventualitatea unui eveniment distructiv, existența releveelor, fotografiilor de înaltă rezoluție, scanărilor tridimensionale, documentării îmbinărilor, picturii și componentelor artistice permite fundamentarea științifică a intervențiilor ulterioare. Pentru patrimoniul de importanță excepțională, această măsură trebuie considerată o formă elementară de prevenție culturală. Planul individual de protecție completează mecanismul. În timpul unui incendiu nu este momentul în care trebuie stabilit pentru prima dată unde se află tabloul electric, care este sursa de apă, cine deține cheia, cine reprezintă unitatea de cult, ce bunuri culturale pot fi evacuate, unde pot fi depozitate temporar sau care este persoana ce trebuie contactată din cadrul autorității pentru cultură. Aceste informații trebuie să existe anterior producerii situației de urgență.

O atenție specială este acordată perioadei imediat următoare producerii unui dezastru. Experiența intervențiilor asupra patrimoniului demonstrează că pierderea nu se încheie odată cu stingerea incendiului. Elemente constructive carbonizate parțial, fragmente pictate, sculpturi, piese de mobilier sau componente istorice pot fi considerate, în lipsa unei evaluări specializate, simple deșeuri. Eliminarea lor necontrolată poate distruge informații indispensabile restaurării sau cercetării. Din acest motiv, legea instituie un mecanism post-dezastru care separă intervenția operativă, în cadrul căreia protecția vieții este absolut prioritară, de etapa ulterioară de evaluare patrimonială. Nicio prevedere a legii nu poate fi interpretată în sensul obligării personalului de intervenție să salveze bunuri culturale cu riscul vieții sau integrității persoanelor. Ierarhia valorilor este explicită: salvarea vieții, limitarea pericolului și siguranța intervenției precedă operațiunile de salvare a patrimoniului. După înlăturarea pericolului imediat, elementele recuperabile trebuie însă identificate, documentate și protejate.

Ministerul Culturii trebuie să rămână autoritatea competentă în materia patrimoniului cultural. Ministerul Afacerilor Interne și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență trebuie să își păstreze competențele în materia prevenirii și gestionării situațiilor de urgență. Institutul Național al Patrimoniului trebuie să își exercite atribuțiile tehnice și de evidență în

limitele cadrului său legal. Autoritățile locale trebuie să își păstreze atribuțiile prevăzute de legislația administrației publice, patrimoniului și protecției civile. Comitetul interinstituțional prevăzut de lege are, în consecință, rol de coordonare, nu de substituie a autorităților competente.

Finanțarea este concepută potrivit aceluiași principiu al proporționalității. Nu este realist și nici echitabil ca o parohie dintr-o comunitate rurală cu resurse reduse să suporte singură costurile protejării unui monument de importanță națională. În măsura în care valoarea culturală a bunului depășește interesul patrimonial individual al proprietarului, există o justificare obiectivă pentru participarea statului la costurile conservării. În același timp, nu este justificată nici finanțarea integrală și necondiționată de către stat a tuturor investițiilor indiferent de valoarea obiectivului și capacitatea beneficiarului. De aceea, legea utilizează un mecanism de finanțare diferențiat, fundamentat pe nivelul de risc, valoarea culturală, starea de conservare, riscul de pierdere ireversibilă, accesibilitate și capacitatea beneficiarului. Această soluție răspunde simultan exigențelor de proporționalitate, responsabilitate fiscală și egalitate.

Finanțarea exclusiv pe principiul „*primul solicitant, primul finanțat*” nu este adecvată unei politici naționale de protejare a patrimoniului. Comunitățile cele mai vulnerabile sunt adesea tocmai cele care au cea mai redusă capacitate administrativă de pregătire a proiectelor. Registrul și evaluarea națională permit trecerea de la o politică pasivă, bazată exclusiv pe cereri, la una activă, bazată pe risc.

În materia sancțiunilor, propunerea trebuie interpretată în aceeași logică. Scopul principal este conformarea, nu sancționarea. Contravențiile trebuie limitate la încălcările care afectează efectiv funcționarea sistemului, precum refuzul nejustificat de furnizare a datelor obligatorii, împiedicarea controlului, neefectuarea verificărilor obligatorii, dezactivarea nejustificată a sistemelor de securitate, nerespectarea măsurilor dispuse pentru înlăturarea unui risc iminent sau distrugerea elementelor istorice recuperate după un dezastru. Regimul contravențional este corelat cu *Legea nr. 422/2001* și *Legea nr. 307/2006* pentru a evita sancționarea aceleiași conduite prin norme care se suprapun.

Din punctul de vedere al tehnicii legislative, soluția propusă urmărește să respecte principiile consacrate de *Legea nr. 24/2000* privind fundamentarea temeinică a actelor normative, integrarea lor organică în sistemul legislației, caracterul special justificat al reglementării, evitarea paralelismelor, utilizarea normelor de trimitere, claritatea terminologiei și stabilitatea raporturilor juridice.

Necesitatea prezentei intervenții legislative rezultă din caracterul ireversibil al riscului pe care îl urmărește. Un bun obișnuit distrus poate fi înlocuit. Un monument istoric poate fi restaurat dacă degradarea este limitată. Dar lemnul original al unei biserici ridicate în urmă cu trei secole, pictura sa, urmele tehnicilor meșterilor care au construit-o și informația istorică incorporată în materialul autentic nu pot fi recreate după ce au fost distruse prin foc. Din acest motiv, protejarea bisericilor de lemn nu trebuie să înceapă în momentul în care autospecialele ajung la incendiu. Ea trebuie să înceapă înaintea producerii incendiului. Trebuie să înceapă prin cunoașterea patrimoniului, identificarea riscurilor, verificarea instalațiilor, funcționarea sistemelor de protecție împotriva trăsnetului, detectarea timpurie, alarmarea rapidă, existența surselor de apă, pregătirea accesului, documentarea digitală și stabilirea prealabilă a responsabilităților.

Cazul bisericii de lemn din Posta, Maramureș reprezintă, în această perspectivă, mai mult decât pierderea unui edificiu. El evidențiază necesitatea transformării unei experiențe tragice într-o politică publică de prevenție, aplicabilă la nivelul întregii țări. Scopul acestei inițiative nu este acela de a crea o nouă structură birocratică, de a interveni în autonomia cultelor sau de a dubla legislația monumentelor istorice și a situațiilor de urgență. Scopul său este acela de a face ca mecanismele deja existente ale statului să funcționeze integrat înainte ca patrimoniul să fie pierdut.

Prin instituirea Sistemului național pentru protejarea bisericilor de lemn, a Registrului național, a evaluării integrate de risc, a planurilor individuale de protecție, a documentării digitale, a mecanismelor de prioritizare a finanțării și a procedurilor de intervenție și conservare post-dezastru, România poate trece de la o abordare predominant reactivă la una preventivă, coerentă și fundamentată pe risc.

O asemenea politică publică este justificată juridic, necesară din perspectiva protejării patrimoniului și sustenabilă în măsura în care implementarea este graduală și finanțarea este prioritizată în funcție de riscul real. Nicio lege nu poate elimina integral riscul producerii unui incendiu, al unui trăsnet, al unui cutremur sau al unui fenomen meteorologic extrem. Legea poate, însă, determina ca riscurile să fie cunoscute înainte de producerea evenimentului, ca deficiențele să fie remediate înainte de a deveni cauze ale unui dezastru, ca alarma să fie transmisă mai repede, ca intervenția să fie pregătită, ca resursele publice să fie îndreptate către obiectivele care au cea mai mare nevoie de ele și ca elementele istorice rămase după un eveniment să nu fie pierdute pentru a doua oară prin lipsa unei proceduri adecvate. În această materie, prevenția nu reprezintă numai o opțiune administrativă mai eficientă. Ea reprezintă singura modalitate prin care autenticitatea unui patrimoniu irepetabil poate fi protejată în mod real.

Bisericile de lemn care au traversat secolele până în prezent nu aparțin numai generației care le administrează astăzi. Ele reprezintă o moștenire primită și, în același timp, o responsabilitate față de generațiile care urmează. Atunci când un risc este cunoscut, când există soluții tehnice pentru reducerea lui și când pierderea potențială este ireversibilă, obligația de prevenție devine o obligație de bună administrare a patrimoniului cultural național.

Pentru toate aceste considerente, apreciem că instituirea unui sistem național integrat pentru protejarea bisericilor de lemn reprezintă o intervenție legislativă necesară, adecvată și proporțională, compatibilă cu exigențele constituționale privind statul de drept și calitatea legii, cu garantarea proprietății private, cu autonomia cultelor religioase, cu autonomia locală și cu disciplina financiar-bugetară și concepută astfel încât să completeze, fără a dubla, cadrul normativ existent.

Față de argumentele expuse și având în vedere necesitatea consolidării capacității statului de a preveni pierderea ireversibilă a unei componente de valoare excepțională a patrimoniului cultural și spiritual al României, supunem Parlamentului României spre dezbatere și adoptare prezenta **Propunere legislativă privind cadrul național pentru protejarea și conservarea bisericilor de lemn.**

Inițiator

Senator PNL Cristian-Augustin NICULESCU-ȚĂGÂRLAȘ,

Tabel co-initiatori
la Propunerea legislativă privind cadrul național pentru protejarea și
conservarea bisericilor de lemn

Nr. crt.	Nume și prenume	Grup parlamentar	Semnătură
1.	Marban Călin	PNL	
2.	COREȘ MIHAIL	PNL	
3.	GEȘA ISLAVUTAN	PNL	
4.	PETREA DORIN SIVU	PNL	
5.	BORTIN ȘTEFAN	PNL	
6.	FODORCA Răzvan Iulian	PNL	
7.	ILIAN ȘTEFAN	PSD	
8.	CHERNEȘ ȘTEFAN	PNL	
9.	ANISIE MONICA CRISTINA	PNL	
10.	FENECHIU Răzvan	PNL	
11.	ANISIE MONICA	PNL	
12.	PEIU PETRISOR-GABRIEL	AUR	
13.	COZMA ADRIAN	PNL	
14.	PLĂESU LAURENTIU	AUR	
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			
31.			
32.			
33.			
34.			
35.			